

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

**Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Ганна ТОЛСТАНОВА

2022 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДО АСПІРАНТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 242 ТУРИЗМ
на здобуття ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 24 СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ
ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА «ТУРИЗМ»**

Розробники програми:

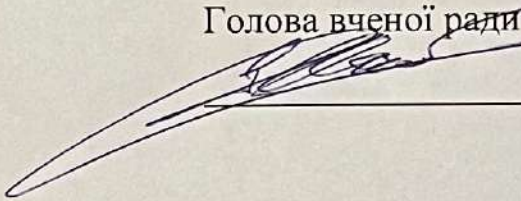
1. Ольга Любіцева, завідувачка кафедри країнознавства та туризму, доктор географічних наук, професор
2. Ігор Смирнов, професор кафедри країнознавства та туризму, доктор географічних наук, професор

УХВАЛЕНО

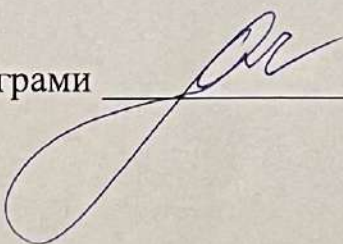
Вченою радою географічного факультету

«26» березня 2022 р., протокол № 9

Голова вченої ради географічного факультету

Сергій Запотоцький

Гарант освітньо-наукової програми

Ольга Любіцева

Загальні положення

Вступний іспит за програмою «доктор філософії в галузі туризму» складається в усній формі за білетами, складеними на основі нижче наведеної програми. Білет складається з трьох питань. До іспиту допускаються особи, які мають ступінь магістра або кваліфікацію спеціаліста з туризму (туризмознавства) і споріднених напрямів знань.

Вступник до аспірантури *має знати*:

- поняттєво-термінологічний апарат туризмології;
- сутність, організаційно-управлінські та правові засади функціонування туризму, окремих його видів і форм, суб'єктів туристичного ринку;
- принципи формування та функціонування туристичного ринку на різних ієрархічних рівнях;
- наукові засади сталого розвитку туризму на територіях різного таксономічного рівня, в дестинаціях, в різних галузях індустрії туризму;
- принципи галузевого, регіонального управління туризмом, управління туристичним підприємством, управління якістю та управління проектами в туризмі;

Вступник до аспірантури *має вміти*:

- визначити об'єкт та предмет наукового дослідження в туризмології;
- аналізувати спеціальну наукову літературу, робити власні узагальнення щодо основних категорій і понять;
- використовувати загальні та фахові інформаційні джерела при розробці методики дослідження;
- адекватно поставленим завданням обирати методи туризмологічного дослідження;
- застосовувати методики кількісної і якісної оцінки для визначення рівня розвитку туризму на територіях різного ієрархічного рівня, визначення рівня сформованості туристичних дестинацій.
- розкрити тенденції та визначити завдання розвитку туризму на конкретній території, які формуються під впливом різних (природничо-географічних, соціокультурних, соціально-економічних, ринкових тощо) чинників.

Відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою

Схема формування оцінки:

	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	змістовність та повнота розкриття питання	20

2.	логічність і послідовність викладу матеріалу	15
3.	конкретність викладу матеріалу і відповідність змісту викладу поставленому питанню	18
4.	знання фахової наукової літератури, інших джерел інформації, вміння їх аналізувати та формувати власну думку	15
5.	володіння поняттєво-категоріальним апаратом, знання сутності поставленої проблеми	17
6.	володіння фактологічним матеріалом для повного розкриття сутності поставленого питання	15
	Разом	100

Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

I. Основи туризмології/туризмознавства

Туризм як цивілізаційний феномен. Підходи до його трактування і розкриття.

Поняттєво-категоріальний апарат. Дати визначення і розкрити зміст понять: турист, туризм, екскурсант, екскурсія, рекреація, ресурси рекреаційно-туристичні, туристична послуга, туристичний продукт, тур, туристична подорож, туристична діяльність, суб'єкти туристичної діяльності, сфера туризму, індустрія туризму, туристична інфраструктура, туристична дестинація, ринок туристичних послуг, туристичний процес.

Сутність туризмології: об'єкт і предмет дослідження. Місце в системі наук. Структура туризмології.

Історія розвитку та основні наукові школи в туризмології: європейська школа (німецька, австрійська, датська, французька, польська, болгарська, російська); американська школа; російська школа. Розвиток туризмології в Україні: загальна характеристика, регіональні центри і напрямки.

Географія туризму. Предмет географії туризму, його трансформації. Об'єкт і предмет рекреаційної географії. Взаємозв'язок рекреаційної географії і географії туризму. Зв'язок географії туризму з іншими науками. Місце географії туризму в системі наукового знання про туризм (в туризмології). Основні концепції географії туризму: територіальних рекреаційних систем, рекреаційно-туристичного простору, туристичної урбанізації.

Екологія туризму. Концепція рекреаційно-туристичного

природокористування. Парадигма стійкого (збалансованого, врівноваженого) розвитку туризму. Глобалізація і туризм.

Гуманітарні науки в дослідженні туризму. Філософія туризму. Культурологія туризму. Соціологія туризму. Психологія туризму. Правознавство і туризм. Характеристика: предмет дослідження, основні концепти, актуальні напрямки.

Економіка туризму. Предмет дослідження. Макроекономічні показники розвитку туризму. Мікроекономічний аналіз туристичної діяльності. Механізм функціонування туристичного ринку. Сторони ринкових відносин: ринок споживача і ринок виробника. Принципи кластеризації туристичної діяльності. Економічні засади формування туристичних дестинацій. Корпоративна діяльність в туризмі. Маркетинг туризму. Роль реклами і PR у просуванні туристичного продукту. Менеджмент туризму, його особливості для туристичних компаній різного типу.

Праксеологія туризму: технології туристичної діяльності. Технології готельного обслуговування; технології організації харчування туристів; технології транспортного обслуговування туристів (різними видами транспорту), інформаційні технології в туризмі, глобальні інформаційні системи і туризм; цикл туристичного обслуговування.

Методологія туризмології. Загальнонаукові методи в дослідженні туризму. Спеціально-наукові методи дослідження туризму. Методи просторово-часового аналізу. Види і форми групування в туризмі. Класифікація рекреаційно-туристичних ресурсів: підходи до класифікації, сутність самої класифікації (за різними авторами), приклади класифікації. Класифікація (типологізація) видів та форм туризму: підходи, приклади класифікації (типологізації). Класифікація суб'єктів туристичної діяльності, індустрії туризму та її складових, туристичного ринку. Класифікація та типологізація туристичних дестинацій (за різними ознаками). Районування рекреаційно-туристичне: підходи, схеми районування світу та України (за різними авторами). Статистичні і економіко-математичні методи в туристичних дослідженнях. Картографічні методи дослідження в туризмі. Соціологічні методи туристичних досліджень.

II. Туристичне країнознавство

Поширення рекреаційно-туристичних ресурсів в світі і в Україні. Об'єкти ЮНЕСКО і їх використання в туризмі. Схеми макрорайонування міжнародного туризму. Схема туристичного районування UNWTO. Напрямки основних туристичних потоків в світі. Особливості туристичних міграцій.

Туристичні дестинації регіонального рівня: Північна Європа, Західна Європа, Центральна Європа, Південна Європа, Східна Європа; Середземномор'я; Альпійський регіон; Євразійські країни; Південно-Західна Азія, Південна Азія, Центральна Азія, Південно-Східна Азія, Далекий Схід; Північна Америка, Мезоамерика, Південна Америка; Північна Африка, Східна Африка, Західна

Африка, Південна Африка; Австралія і Нова Зеландія; Океанія; Антарктида та Антарктика.

Видові туристичні дестинації: Основні регіони круїзного туризму. Основні регіони гірськолижного туризму. Основні регіони альпінізму. Провідні бальнеологічні курорти світу.

Національні дестинації. Країни: США, Франція, Іспанія, Італія, Велика Британія, Німеччина, Китай, Туреччина, Індія, Таїланд, Росія, Греція, Австрія, Угорщина, Польща, Чехія, одна з Балканських країн, одна з країн Балтії (на вибір вступника до аспірантури), Єгипет, Австралія, ПАР. Туристсько-країнознавча характеристика країни: географічне положення, основні туристичні ресурси, місце в системі міжнародного туризму, основні туристичні дестинації.

III. Стан туризму в Україні.

Етапи розвитку туризму в Україні: давні мандрівки, мандрівки В.Григоровича-Барського, внесок паломництва в розбудову інфраструктури подорожей; розвиток туризму в XIX - на початку XX ст.; радянський етап розвитку туризму; розвиток туризму за часи незалежності.

Місце України в системі міжнародного туризму. Основні показники розвитку туризму в Україні. Тенденції розвитку туризму та його регіональні відміни. Система управління туризмом та її трансформації. Нормативно-правові документи, які регламентують розвиток туризму і курортів в Україні.

Ринок туристичних послуг. Характеристика ринку попиту, його стратифікація, регіональні відміни. Характеристика ринку пропозиції: основні суб'єкти туристичного ринку, галузевий та регіональний туристичний продукт. Рекреаційно-туристичне районування України: підходи, схеми районування. Карпати, Передкарпаття і Закарпаття, Причорномор'я, Приазов'я, Крим, Поділля, Галичина, Волинський, Столичний, Слобожанський, Подніпров'я, Східно-Український, Центрально-Український. Характеристика рекреаційно-туристичних районів: склад, основні рекреаційно-туристичні ресурси, основні туристичні дестинації, розвиток туристичної інфраструктури та індустрії туризму, рекреаційно-туристична спеціалізація та базовий туристичний продукт.

Розвиток основних видів туризму в Україні: рекреаційний (відпочинок і оздоровлення), лікувальний, гірсько-лижний, спортивно-оздоровчий. Характеристика: сутність рекреаційно-туристичних занять, ресурси для розвитку, базові дестинації, їх спеціалізація.

Напрямки розвитку міжнародного туризму. Особливості внутрішнього туризму та екскурсійної діяльності. Основні екскурсійні дестинації.

Готельна і ресторанна справа. Розвиток транспортного обслуговування. Курортне господарство.

Список рекомендованих джерел:

1. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навчальний посібник. – К., 2004.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія.- К.:ВПЦ»Київський університет», 2001.-395с.
3. Большой Глоссарий терминов международного туризма / The Great Glossary of Terms for the International Tourism / Под ред. М.Б. Биржакова, В.И. Никифорова. – СПб., 2002.
4. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджменту і маркетингу: Навчальний посібник. – К., 2004.
5. Закон України "Про туризм" від 18.11.2003 р. // ВВР.
6. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов / Пер. с англ.; под ред. Р.Б. Ноздревой. – М., 1998.
7. Крачило Н.П. География туризма. – К., 1987.
8. Крачило Н.П. Основы туризоведения.- К.: Вища школа, головное изд-во, 1980.- 120 с.
9. Любичева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти).- К.:”Альтерпрес”, 2002.- 436 с.
10. Любичева О.О. Туризмознавство: вступ до фаху : Підручник / О. О. Любичева, В. К. Бабарицька. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 335 с.
11. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник.-К.:Знання, 2008.-661 с.
12. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу. Навч. посіб.- Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2003.-360с.
13. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології. Навч. посібник.-К.: Ніка-Центр, 2005.-316 с.
14. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму: Навч. посіб.-К.: Кондор, 2004.-268с.
15. Педагогіка туризму. Навч. пос. // за ред. проф. В.К. Федорченка, проф. Фоменко Н.А., доц. Скрипник М.І., доц. Цехмістрової Г.С./.-К.: Видав. Дім «Слово», 2004.-296с.
16. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / За заг. ред. В.К. Федорченка. – К., 2002.
17. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В.К. Федорченко, В.С. Пазенок, О.А. Кручек та ін.].-К.: ВЦ «Академія», 2013.-368с.
18. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник. – К., 2002.

19. Холловой Дж.К., Тейлор Н. Туристический бизнес: Пер. с 7-го англ. изд. - К.: Знання, 2007. - 798 с.
20. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посібник. - К., 2003.
21. Яковенко И.М. Рекреационное природопользование: методология и методика исследований. - Симферополь, 2003.
22. www.heritage.unesco.ru - Світова природна і історико-культурна спадщина
23. www.unesco.org - офіційний сайт ЮНЕСКО
24. www.world-tourism.org. - офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації
25. www.wttc.org. - європейська рада з туризму і подорожей